

A fakopáncsot tarkaharkályként is emlegetik. Van belőle jó pár faj, ám számomra az igazi tarkaharkály a közép fakopáncs. Neve segítségével könnyen be tudjuk illeszteni a sorba, van nála kisebb és nagyobb is, de tarkább, szebb aligha. Helyes, piros sapkája, finom mintázatú mellénye, rózsaszínes nadrágja és fehérén tarkált kabátja miatt igazi tarkaharkály.

A közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) elterjedési területe manapság Közép-Európától a Kaukázusig terjed. Élőhelyének megfogyatkozása miatt ugyanis több nyugat-európai országból már eltűnt, ahol korábban megtalálható volt. A Kárpát-medencében még szerencsére nem egy ritka madár, bár a mindenki által harkályként ismert nagy fakopáncsnál jóval ritkább. Főként középhegységi, lombhullató erdőkben, tölgyesekben, bükkösökben él, de megtalálható az öreg, ártéri fűzerdőkben is. Az Alföld nagy

kiterjedésű, fátlan területeinek kivételével az országban bárhol találkozhatunk vele. Élőhelyén viszont mindig ragaszkodik az öreg erdőkhöz, még hozzá azoknak is azon részéhez, ahol lábonszáradt, elhalt fatörzseket is talál. Egyfajta indikátorként is tekinthetünk rá. Jelenléte az erdő természetes, vagy ahhoz közeli állapotára utal, ahol a holt fa és az ahhoz kötődő alacsonyabb rendű élőlények is megtalálhatók, így biztosítva teljességet az erdei ökoszisztémának.

A közép fakopáncsok nászidőszaka

már február végén megkezdődik. Az enyhe, télvégi napokon a hímek nyávogásától hangos az erdő. Ez a területfoglalást jelzi. Más harkályokhoz képest kevesebbet dobol, helyette azonban sokkal hangosabban kiabál, így jelzi territóriumának határait. Márciusban már kialakulnak a párok, és ha minden jól megy, akkor közösen kezdik meg az odú ácsolását. Az odú készítéséhez szinte minden esetben korhadó, elhalt fát keresnek. Amint kész a költőhely, legtöbbször már április második felében, kezdődhet a

Közép fakopáncs

Tikkasztó nyár van, szinte éget a nap, ha délidőben kint járunk, így nem is nagyon kívánczik ki az ember a hűs szobából. Ám ha valaki van olyan elszánt, és ebben az időben is a természet ösvényeit rója, az ilyenkor is talál néznivalót, láthat ilyenkor is nyíló vadvirágokat. A mostani írásunkkal egy ilyen nyári szépséggel ismerkedünk, a hangyabogánccsal.

Hangyabogáncs

Ha pontos akarok lenni, akkor azt kellene írnom, hogy kishéjszű hangyabogáncs (*Jurinea mollis*) és nagyhéjszű hangyabogáncs (*glycantha*), ugyanis valójában két fajról beszélünk, amelyek ugyan nagyon közel állnak egymáshoz, de a tudomány külön fajként tekint rájuk. Még szerencse, hogy a Dél-

Dunántúlon mindkét faj előfordul. Látványban nagyon hasonlóak, élőhelyük, virágzási idejük megegyezik. Mindkét faj nyílt sziklagyepek, karsztbokorerdők, lösz és homokpuszták növénye.

A hangyabogáncs, ha több van belőle, és netalántán mezőt is alkot, rendkívül látványos. Karcsú, magas-

tojásrakás. A többi harkályhoz hasonlóan a közép fakopáncs sem hord fészekanyagot az odúba. Az ácsolás után maradt faforgácsokra rakja le tojásait, melyekből átlagosan 6-8 kerül egy fészekaljba. A közép fakopáncs pároknál minden munka közös. A kótlásból és a fiókanevelésből is kiveszi a részét mindkét szülő. Körülbelül két hét után kelnek ki a fiókák, és nagyjából három hét kell, hogy a megfelelő fejlettséget elérjék az odú elhagyásához. Miután a fiatalok kirepültek, még egy ideig összetart a család. Ilyenkor tanulják meg az önálló élet titkait. A

közép fakopáncsok táplálékuk egy részét a lombkoronában szerzik be. A fiókákat is zömében hernyókkal, kisebb részben pókokkal, apró bogarakkal, levéltetvekkel etetik. De átvizsgálják a fák kéregrepedéseit is, és az elhalt álló, de a földön heverő, korhadó fát is bontják a benne élő rovarok miatt. Az ősz közeledtével aztán egyre nagyobb szerepet kap a növényi táplálék is étrendjükben. Tölgy- és bükkmakkot, mogyorót is fogyasztanak. Állandó madár. Az öreg madarak a költőterületüket sem nagyon hagyják el, a fiatalok viszont

kóborolhatnak. Gyakorta csatlakoznak az erdőkben bandázó cinegecsapatokhoz is, de a madáretetőig már ritkán jutnak el. Ha mégis találnak egy, az erdőhöz közeli etetőt, ott a tél folyamán sokáig kitarthatnak.

A közép fakopáncs Magyarországon védett madár. Természetvédelmi értéke 50.000 Ft. A mintegy 10.000 párra becsült hazai állománya stabilnak tekinthető. Viszont speciális élőhely igénye miatt erősen függ az erdőgazdálkodástól. Megmaradása csak felelős gazdálkodással kezelt erdőben várható.

ra törő szárával a gyepvegetáció fölé magasodik, és ha még árvalányhaj is van alatta, az egészen különleges látványt nyújt. Nevét onnan kapta, hogy virágát előszeretettel látogatják han-

gyák, szinte mindig találunk rajta nektárt kereső egyedeket. A szára kivételes esetben a másfél métert is elérheti, de átlagosan 80-100 cm körüli, apró fehér szőrökkel borított, akárcsak a levelei, melyek mélyen szeldeltek, tőállóak, és bogáncs mivoltával ellentétben puhák. Minden szár csúcsán egyetlen, majdnem gömb alakú fészekvirágzat ül. A virágzatot rengeteg apró, lila színű csöves virág alkotja. Virágzási ideje az egész nyarat felöleli, júniustól augusztusig tart.

A hangyabogáncs mindkét faja védett növény Magyarországon. Természetvédelmi értékük 5.000 Ft. Védett mivolta nem csupán önmagát szolgálja. Ugyanis tápnövénye egy védett lepkefajnak is, a hangyabogáncstörpearaszolónak. Ezért is érdemes vigyáznunk rá!

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR

WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU